

ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจ ดิจิทัล (DEPA) คืออะไร ทำไมจึงถึงขอเข้าร่วม

25 พฤศจิกายน 2564

ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจดิจิทัล (DEPA) คืออะไร ทำไมจึงถึงขอเข้าร่วม

เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2564 จีนยื่นขอเข้าร่วมความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy Partnership Agreement: DEPA) อย่างเป็นทางการ ซึ่งแต่เดิมข้อตกลงการค้าดิจิทัลดังกล่าว ลงนามและมีผลบังคับใช้เมื่อเดือนมิถุนายน 2563 ที่ผ่านมาแล้ว โดยมีประเทศภาคีทั้งหมด 3 ประเทศ ได้แก่ สิงคโปร์ นิวซีแลนด์ และชิลี ในบทความนี้จะมาทำความรู้จักความตกลง DEPA ว่าคืออะไร และทำไมจึงถึงขอเข้าร่วมความตกลงนี้

ความตกลง DEPA คืออะไร?

ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจดิจิทัล (DEPA) เป็นความตกลงแรกที่มีเนื้อหาประเด็นเฉพาะความร่วมมือด้านเศรษฐกิจดิจิทัลระหว่างสิงคโปร์ นิวซีแลนด์ และชิลี โดยความร่วมมือด้านเศรษฐกิจดิจิทัลนี้จะช่วยให้ธุรกิจในอนาคตสามารถดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศสมาชิกได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งออกมาตรการลดอุปสรรคทางการค้าดิจิทัล มีกฎระเบียบเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจในการค้าดิจิทัล และสร้างนวัตกรรมเพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้าระหว่างประเทศในเศรษฐกิจดิจิทัล ซึ่งก่อนหน้านี้จีนจะขอเข้าร่วมความตกลง DEPA เกาหลีใต้ได้ยื่นขอเข้าร่วมความตกลงเมื่อเดือนกันยายนที่ผ่านมา¹ ขณะที่แคนาดากำลังประเมินความเป็นไปได้ในการเข้าร่วมความตกลงเช่นเดียวกัน²

ในสาระสำคัญของความตกลง DEPA พบว่าเนื้อหาในประเด็นหลักค่อนข้างมีความคล้ายกับบทว่าด้วยเรื่องพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในความตกลงหลายฉบับ เมื่อพิจารณาเนื้อหาความร่วมมือด้านเศรษฐกิจดิจิทัลในความตกลงต่าง ๆ พบว่า มีเนื้อหาครอบคลุมถึงประเด็นเศรษฐกิจการค้าดิจิทัลที่คล้ายคลึงกัน เช่น การยกเลิกภาษีศุลกากรในสินค้าดิจิทัล และการกำหนดช่องทางการแลกเปลี่ยนเอกสารทางการค้าผ่านอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในความตกลงที่พิจารณามีบางประเด็นของเศรษฐกิจการค้าดิจิทัลที่แตกต่างกัน ดังนี้

- ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (CPTPP) : เนื้อหาส่วนใหญ่ในประเด็นหลัก มีความใกล้เคียงกับความตกลง DEPA เว้นแต่ความตกลง CPTPP มีข้อกำหนดปกป้องลิขสิทธิ์ด้านดิจิทัล เช่น ห้ามบังคับให้เปิดเผยรหัสคำสั่ง (Source code) ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการค้าดิจิทัลระหว่างประเทศ รวมถึงความตกลง CPTPP มีข้อกำหนดว่าด้วยการกำหนดภาษีให้บริการดิจิทัลจะต้องไม่เลือกปฏิบัติ ขณะที่ความตกลง DEPA ไม่ได้ระบุข้อกำหนดทั้ง 2 ประเด็นไว้ในความตกลง

- **ข้อตกลงสหรัฐฯ-เม็กซิโก-แคนาดา (USMCA)** : เนื้อหาส่วนที่แตกต่างกับความตกลงอื่น ๆ ถูกเพิ่มเข้ามาเพื่อรักษามลประโยชน์ของผู้ให้บริการตัวกลาง โดยเฉพาะบริษัทเทคโนโลยีของสหรัฐฯ ได้แก่ การเพิ่มนโยบายคุ้มครองผู้ให้บริการตัวกลาง โดยผู้ให้บริการไม่ต้องรับผิดชอบต่อเนื้อหาในแพลตฟอร์มที่สร้างขึ้นโดยบุคคลที่สาม และเปิดโอกาสให้ผู้ให้บริการตัวกลางมีอิสระต่อการลบเนื้อหาที่สร้างโดยบุคคลที่สาม นอกจากนี้ การกำหนดภาษีให้บริการดิจิทัลจะต้องไม่เลือกปฏิบัติต่อบริษัทในสหรัฐฯ เท่านั้น

- **ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (RCEP)** : เนื้อหาความตกลงด้านเศรษฐกิจ การค้าดิจิทัลในบางประเด็นถูกยกเว้นไว้เมื่อเปรียบเทียบกับความตกลงอื่น ๆ ทำให้ความตกลง RCEP เปิดโอกาสให้ประเทศสมาชิกสามารถกำหนดมาตรการปกป้องการค้าดิจิทัลได้มากกว่าความตกลงอื่น ๆ เช่น การไม่มีข้อกำหนดการปกป้องลิขสิทธิ์ด้านดิจิทัลและข้อกำหนดการเปิดเสรีด้านการเก็บข้อมูล ทำให้ประเทศสมาชิกสามารถออกมาตรการปกป้องการค้าดิจิทัลโดยไม่ละเมิดความตกลงได้

ตารางที่ 1 : ความแตกต่างของเนื้อหาในความตกลงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นด้านเศรษฐกิจดิจิทัล³

	DEPA	CPTPP	USMCA	RCEP
ประเด็นที่จีนให้ความสำคัญ				
การจัดเก็บข้อมูลภายในประเทศ ถือเป็นเงื่อนไขการค้าได้ (Data localization)	ไม่สอดคล้องกับความต้องการ ในกรณีส่วนใหญ่	ไม่สอดคล้องกับความต้องการ ในกรณีส่วนใหญ่	ไม่สอดคล้องกับความต้องการ ในกรณีส่วนใหญ่	อนุญาต ในบางกรณี
การเปิดเผยรหัสคำสั่ง (Source code) ถือเป็นเงื่อนไขการค้าได้	ไม่ผูกพัน	ไม่สอดคล้องกับความต้องการ ในกรณีส่วนใหญ่	ไม่สอดคล้องกับความต้องการ ในกรณีส่วนใหญ่	อนุญาต ในบางกรณี
กระบวนการระงับข้อพิพาท สำหรับการค้าออนไลน์	อนุญาต ระหว่างประเทศสมาชิก	อนุญาต ระหว่างประเทศสมาชิก	ไม่ผูกพัน	ไม่ผูกพัน
ออกมาตรการจำกัดการไหลผ่านของข้อมูลข้ามชายแดน	อนุญาต ในบางกรณี	อนุญาต ในบางกรณี	อนุญาต ในบางกรณี	อนุญาต ในบางกรณี
ประเด็นที่สหรัฐฯ ให้ความสำคัญ				
ผู้ให้บริการตัวกลางไม่ต้องรับผิดชอบต่อเนื้อหาของบุคคลที่ 3	ไม่ผูกพัน	ไม่ผูกพัน	สอดคล้องกับความต้องการ	ไม่ผูกพัน
การกำหนดภาษีให้บริการด้านดิจิทัล จะต้องไม่เลือกปฏิบัติ	ไม่ผูกพัน	สอดคล้องกับความต้องการ	สอดคล้องกับความต้องการ	ไม่ผูกพัน

หมายเหตุ : “ประเด็นที่จีนให้ความสำคัญ” พิจารณาจากความแตกต่างของบทว่าด้วยเรื่องพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ระหว่าง CPTPP และ RCEP โดยเฉพาะข้อยกเว้นในความตกลง RCEP ขณะที่ “ประเด็นที่สหรัฐฯ ให้ความสำคัญ” พิจารณาจากความแตกต่างระหว่างเนื้อหาความตกลง USMCA ที่เพิ่มขึ้นกับข้อตกลง NAFTA

ที่มา : Peterson Institute for International Economics (PIIE)

นัยของการเข้าร่วมความตกลง DEPA ของจีน?

การที่จีนเข้าร่วมความตกลง DEPA เป็นการส่งสัญญาณให้ทั่วโลกทราบว่าจีนพร้อมเปิดโอกาสสำหรับความร่วมมือระหว่างประเทศด้านเศรษฐกิจดิจิทัล เพื่อพัฒนามาตรฐานการค้าดิจิทัลสากลที่เคารพผลประโยชน์ของทุกฝ่าย โดยจีนอาจได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมความตกลง DEPA ใน 2 ประเด็นหลัก ดังนี้

1) **ช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการค้าดิจิทัลระหว่างประเทศที่เอื้อต่อผลประโยชน์ของจีน** การเข้าร่วมความตกลง DEPA ถือเป็นก้าวแรกที่จีนจะเข้ามามีบทบาทในความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อกำหนดมาตรฐานการค้าดิจิทัลสากลที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่บริษัทและเทคโนโลยีของจีนมากขึ้น และช่วยดึงดูดให้ประเทศสมาชิกมีส่วนร่วมกับระบบนิเวศด้านดิจิทัล (Digital ecosystem) ซึ่งมีจีนเป็นศูนย์กลาง

2) **เพิ่มเติมต่อการยื่นขอเข้าร่วมความตกลงที่มีมาตรฐานสูง เช่น CPTPP** เนื่องจากเนื้อหากฎระเบียบด้านเศรษฐกิจดิจิทัลในความตกลง DEPA มีความใกล้เคียงกับความตกลง CPTPP ในประเด็นหลัก การที่จีนยื่นความจำนงขอเข้าร่วมความตกลง DEPA จึงอาจเป็นการส่งสัญญาณให้แก่ประเทศอื่น ๆ ทราบว่าจีนพร้อมร่วมมือในการร่วมกันกำหนดมาตรฐานการค้าดิจิทัลที่เป็นสากลมากขึ้น และเพิ่มความเป็นไปได้ในการเข้าร่วมความตกลงที่มีมาตรฐานสูงทั่วทุกภูมิภาค ดังเช่นที่จีนได้ยื่นความจำนงขอเข้าร่วมความตกลง CPTPP ไปแล้วเมื่อเดือนกันยายนที่ผ่านมา

ขณะเดียวกันสหรัฐฯ ก็มีความพยายามพัฒนามาตรฐานการค้าดิจิทัลสากลของตนเองเช่นกัน โดยสหรัฐฯ พยายามร่วมมือกับพันธมิตรในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกในด้านเศรษฐกิจดิจิทัล เพื่อคานอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองกับจีนที่กำลังมีบทบาทมากขึ้นในภูมิภาคและตลาดโลก ซึ่งสหรัฐฯ มองว่าเป็นภัยคุกคามต่อการค้าเสรีและการแข่งขันที่เป็นธรรม ทำให้ล่าสุดสหรัฐฯ ร่วมมือกับญี่ปุ่นประกาศเป็นพันธมิตรด้านการเชื่อมต่อดิจิทัล (The US-Japan Global Digital Connectivity Partnership: GDCCP) เมื่อเดือนพฤษภาคม 2564⁴ โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัล และส่งเสริมให้เกิดการยกระดับความร่วมมือด้านเศรษฐกิจดิจิทัลในลักษณะพหุภาคีมากขึ้น นอกจากนี้ สหรัฐฯ และออสเตรเลียกำลังอยู่ระหว่างการเจรจาเพื่อลงนามความตกลงการค้าดิจิทัลเช่นกัน⁵ นอกจากนี้ การเข้าร่วมความตกลง DEPA เป็นสัญญาณบ่งชี้และยืนยันได้ว่าจีนมีความพร้อมในการแข่งขันด้านเศรษฐกิจดิจิทัลอย่างเสรีและมีนโยบายที่จะเป็นผู้นำด้านเศรษฐกิจดิจิทัลในเวทีโลกในอีกไม่ช้า

จากความพยายามของทั้งสองมหาอำนาจในการเข้ามามีบทบาทกำหนดทิศทางของเศรษฐกิจดิจิทัล ซึ่งอาจทำให้เกิดการแบ่งขั้วอำนาจทางเศรษฐกิจดิจิทัลที่มากขึ้นในอนาคต ดังนั้นประเทศไทยจำเป็นต้องติดตามสถานการณ์และพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลให้เท่าทันนานาประเทศ โดย 1) ศึกษาและประเมินแนวโน้มพัฒนาการในมิติต่าง ๆ ของเศรษฐกิจดิจิทัล 2) ออกกฎระเบียบและการกำกับดูแลที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจดิจิทัล เพื่อให้ภาคเอกชนเกิดการแข่งขันที่เป็นธรรม 3) ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาความสามารถ

ในการแข่งขันของผู้ประกอบการภาคเอกชนโดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจการค้าดิจิทัล และ 4) สนับสนุนด้านงบประมาณการศึกษาและวิจัยด้านเทคโนโลยีดิจิทัลภายในประเทศ เพื่อเตรียมความพร้อมให้ประเทศไทยสามารถเข้าร่วมความตกลงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจการค้าดิจิทัล รวมถึงความตกลง DEPA โดยไม่เสียเปรียบประเทศสมาชิก

*****

ชินโซติ เกรปัญญาภรณ์
นักวิชาการพาณิชย์ปฏิบัติการ
ศูนย์ข้อมูลเศรษฐกิจการค้า สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า

แหล่งอ้างอิง

อ้างอิงจากข้อมูลที่สนค. จัดซื้อ

Economist Intelligence Unit, China explores joining a new digital trade agreement, 2 November 2021, <https://viewpoint.eiu.com/analysis/article/701563453>

อ้างอิงจากแหล่งอื่น ๆ

[1] Yonhap, S. Korea to officially deliver intention to join DEPA, 12 September 2021, <http://www.koreaherald.com/view.php?ud=20210912000089>

[2] Government of Canada, Canada's possible accession to the Digital Economy Partnership Agreement, 17 May 2021, <https://www.international.gc.ca/trade-commerce/consultations/depa-apen/index.aspx>

[3] Gary Clyde Hufbauer Megan Hogan, Digital agreements: What's covered, what's possible, October 2021, <https://www.piie.com/reader/publications/policy-briefs/digital-agreements-whats-covered-whats-possible>

[4] U.S. Department of State, Joint Statement on the Launch of the U.S.-Japan Global Digital Connectivity Partnership, 3 June 2021, <https://www.state.gov/joint-statement-on-the-launch-of-the-u-s-japan-global-digital-connectivity-partnership/>

[5] Denham Sadler, Aust presses US for regional digital trade pact, 4 August 2021, <https://www.innovationaus.com/australia-presses-us-for-regional-digital-trade-pact/>